

Благодійність
в Україні:

погляд зсередини

Дослідження проводилось
впродовж жовтня-грудня 2019 року
Українським центром вивчення
громадської думки «Соціоінформ»
на замовлення Zagoriy Foundation

Zagoriy Foundation засновано у 2015 році Глібом, Катериною та Володимиром Загоріями для системної реалізації благодійних проектів. Натхненна принципом десятини, родина передає значну частину своїх прибутків на благодійність впродовж багатьох років.

Фонд на довготривалій основі підтримує важливі для українського суспільства ініціативи та бере участь у заходах, спрямованих на популяризацію філантропії.

Zagoriy Foundation надихає творити великі історії та служить моделлю системного, якісного благодійництва в Україні.

Перед Вами — результати другого етапу дослідження сфери благодійності в Україні, що було здійснене на основі опитування працівників благодійних організацій і експертів з інших сфер, які дотичні до благодійності та співпрацюють з благодійними структурами. Отримані результати дають можливість співставити точки зору комплексно: зсередини і ззовні благодійної галузі.

Ви дізнаєтесь:

- ✗ яким є загальне уявлення про благодійність та її актуальний стан розвитку;
- ✗ на якому рівні знаходиться інституціоналізація сектору, що цьому сприяє та навпаки перешкоджає;
- ✗ як ставляться респонденти до благодійних фондів і якою уявляють їх роботу;
- ✗ якими є способи грамотного вдосконалення благодійної діяльності задля підсилення не лише окремої організації, а й цілої галузі в Україні.

З результатами першого етапу дослідження – «Благодійність очима українців» – можна ознайомитись тут:

Методологія

дослідження

Для здійснення даної аналітики було **поєднано 2 методи:**

глибинне інтерв'ю

- ✗ експерти з галузі благодійності та дотичних сфер
- ✗ вибірка: 20 осіб
- ✗ географія: Київ, Харків, Одеса, Львів
- ✗ по 1 представнику категорії респондентів в кожному місті:
 - керівники благодійних фондів
 - керівники організацій-бенефіціарів
 - представники бізнесу, який має досвід пожертв на благодійність
 - журналісти та редактори медіа, які працюють з благодійною тематикою
 - представники влади, які співпрацюють з благодійними організаціями

тривалість: 04.10.2019 – 25.10.2019

стандартизована онлайн-анкета

- ✗ представники благодійних організацій та фондів
- ✗ вибірка: 151 особа
- ✗ максимальна варіація благодійних організацій та фондів за розміром, активністю, оборотом, місцем розташування

тривалість: 04.11.2019 – 22.12.2019

Обидва методи дослідження взаємно доповнили одне одного. Стандартизоване опитування допомогло оцінити поширеність певних думок, поглядів, поведінки в середовищі благодійних організацій та фондів. Тоді як глибинні інтерв'ю дозволили поглянути на сферу благодійності зсередини і ззовні: з позицій влади, медіа, бізнесу, бенефіціарів.

Результати глибинних інтерв'ю покликані продемонструвати весь спектр думок, які вирують у сфері благодійності, отримати нові ідеї та рекомендації, пояснити дані стандартизованого дослідження чи деталізувати їх.

Дані дослідження не претендують на максимальну репрезентативність, однак дають змогу виявити основні тренди благодійності з позиції експертного середовища.

Портрет респондентів

* учасників анкетного опитування

Гендер

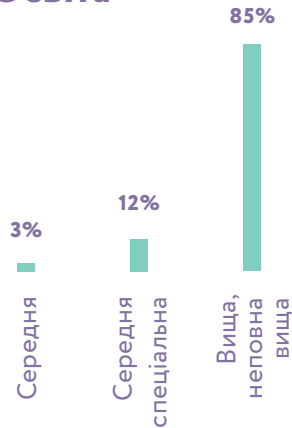

27%

73%

Освіта

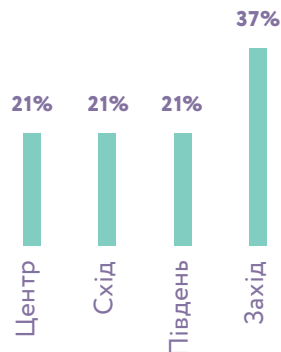
Складність роботи

4,8

Оцінка складності роботи у сфері благодійності в Україні

* за 10-ти бальною шкалою, де 0 – дуже складно, а 10 – дуже легко

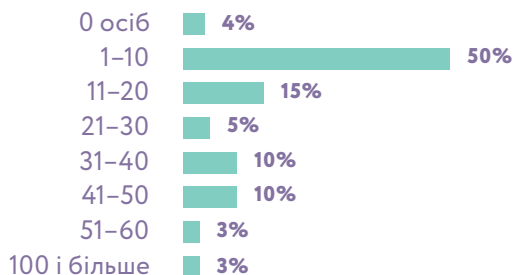
Регіон

Сфери діяльності благодійних організацій

Кількість працівників

Уявлення про благодійність та стан її розвитку в Україні

Благодійність в Україні має **виразно позитивне сприйняття**.
На думку експертів, в основі поняття лежить допомога
в усіх можливих формах, яка базується **на принципах
безкорисливості, турботи та ініціативності**.

Благодійність – це...

Відповідальність багатих
Матеріальна та психологічна допомога потребуючим
Таблеточки
Збір коштів для інших людей
Доброta
Інклюзія
Покликання
Принняття
Допомога іншим
Рука підтримки
Добррозичливість
Підтримка
Персональна залученість
Волонтерство
Щось приємне
Соціальна відповідальність
Ініціатива
Небайдужість
Допомога дітям
Вирішення соціальних проблем

Специфіка розуміння благодійності представниками благодійних організацій полягає в тому, що вони сприймають її як **жертвність і служіння суспільству.**

За їхніми спостереженнями, благодійність в Україні є надзвичайно затребуваною і важливою. Водночас її поширеність оцінено посередньо (часто мали місце протилежні оцінки, які дали усереднений результат).

Контраверсійність відповідей обумовлена ракурсом оцінки ситуації. Порівнюючи з 2014-2015 роками, коли відбувся масовий волонтерський рух, сучасний рівень видається спадом. Однак, у більш тривалій ретроспективі помітно, що благодійність поступово популяризується, стає більш масовою і диверсифікованою.

Індекс оцінки благодійності в Україні

* за 10-бальною шкалою, де 1 – дуже низька оцінка, а 10 – дуже висока оцінка

Стан розвитку благодійності в Україні оцінюють суперечливо.

Експерти відзначають позитивні зміни:

прогрес у масовій свідомості українців

- ✗ поява моди на благодійність
- ✗ зростання соціальної відповідальності бізнесу

позитивна динаміка в інституціоналізації сфери

- ✗ зростає кількість благодійних організацій та їх організаційна культура
- ✗ частіше залучаються кошти потужних міжнародних донорів
- ✗ диверсифікуються напрямки та бенефіціари благодійності відповідно до запиту суспільства
- ✗ налагоджується співпраця організацій з громадою та міською владою
- ✗ інтенсифікується діджиталізація сфери

Водночас, на думку експертів, благодійній сфері **властиві** **негативні тренди:**

- ✗ нецільове використання благодійних коштів
- ✗ недостатня увага до галузі з боку держави і місцевої влади
- ✗ значна кількість зареєстрованих організацій – фіктивні
- ✗ благодійність часто використовують як елемент піару
- ✗ жорстка конкуренція за донора в середовищі благодійних організацій
- ✗ частина організацій не звітують про використані кошти
- ✗ брак компетентних фахівців галузі
- ✗ емоційне вигорання працівників організацій
- ✗ масова благодійність є циклічною, а не системною

Поле благодійності в Україні сьогодні все ще досить хаотичне, **темпи розвитку сфери залишаються помірними.**

Характерними ознаками є:

- ✗ недостатня врегульованість на законодавчому рівні та на рівні професійних асоціацій
- ✗ відсутні усталені зразки відносин між благодійними організаціями та населенням, бенефіціарами, бізнесом, владою, медіа

Як наслідок, має місце недовіра, відчувається брак комунікації і співпраці між основними агентами благодійності.

Експерти і працівники благодійних організацій солідарні у визначенні **ТОП-5 чинників, що стримують розвиток благодійності в Україні.**

Вони зосереджені у **двох площинах:**

суспільство-благодійність і суспільство-влада.

У першому випадку організаціям складно залучити **гроші населення**, у другому – **кошти бізнесу.**

Які фактори стримують розвиток благодійності в Україні?

Експерти солідарні з працівниками благодійних організацій у тому, що в Україні благодійність найчастіше проявляється у сфері здоров'я: йдеться про допомогу в доступі до ліків та операцій.

Допомога у цій сфері не є однорідною – найбільше допомагають важкохворим дітям, рідше пенсіонерам, і за залишковим принципом – дорослим.

З позиції працівників галузі, благодійної підтримки на даний час найбільше потребують сфери соціального захисту і здоров'я.

Співставлення сфер поширення і актуальності благодійності вказує на необхідність **додаткової уваги до освіти і науки, культури і мистецтва, розвитку територіальних громад, спорту, економічного розвитку.**

Сфери благодійності в Україні

■ найбільше поширені

■ найбільше потребують підтримки

■ в яких працюють благодійні організації

* на думку працівників благодійних організацій

Активність благодійних організацій поступово **диверсифікується** щодо груп **бенефіціарів**.

У фокус діяльності благодійних фондів, окрім дітей та важкохворих, потрапили: **молодь, внутрішньо переміщені особи з Криму та Донбасу, одинокі матері, військові, митці та діячі культури.**

Додаткової уваги потребують **соціально вразливі верстви населення**: літні люди, люди з інвалідністю, важкохворі, безпритульні.

Для покращення якості співпраці благодійних фондів з бенефіціарами слід **поєднувати і координувати зусилля** щодо подолання проблеми:

- ✗ більш інтенсивна комунікація
- ✗ спільні заходи
- ✗ обмін досвідом
- ✗ об'єднання у питаннях лобювання інтересів благодійності на законодавчому рівні

Бенефіціари благодійності

- найчастіше отримують допомогу
- найбільше потребують допомоги
- кому допомагають благодійні організації

*на думку працівників
благодійних організацій*

Експерти виділяють наступні форми благодійної допомоги:

- × **товарами:** продукти, ліки, одяг, взуття, обладнання (переважно для людей з проблемами зі здоров'ям)
- × **послугами:** юридичні, психологічні, інформаційні консультації, медичні послуги
- × **особистий час волонтерів та зацікавлених осіб:** фізична залученість, інтелектуальна допомога, інформаційна підтримка
- × **грошова допомога**
- × **допомога бізнесу** в організації комфортного простору для людей з інвалідністю
- × **надання владою в оренду приміщень** для проведення заходів, організації складів

У яких формах благодійні організації надають допомогу?

Інституціоналізація благодійності

В Україні зареєстровано

18519

благодійних **організацій**
та **фондів**.

1316

з них перебувають на
окупованих територіях.

Впродовж останнього року
в Інтернеті фігурували
повідомлення лише про

3638
організацій.

Частка активних
благодійних організацій
в Україні становить

20-25%

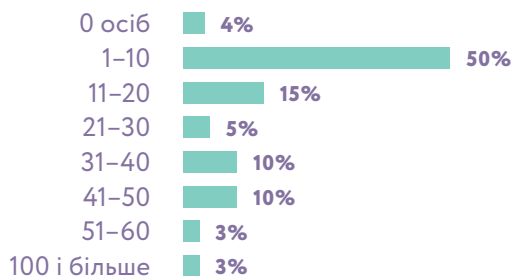
Більшість експертів
скептично оцінюють цю
цифру. Найбільш критично
налаштовані бенефіціари,
бізнес та влада: вони
схильні пояснювати значну
кількість благодійних
організацій меркантильними
інтересами.

Окремі респонденти (найчастіше
представники благодійних фондів)
вважають, що дані можуть бути
справедливими з огляду на значну
кількість невеликих організацій
в регіонах.

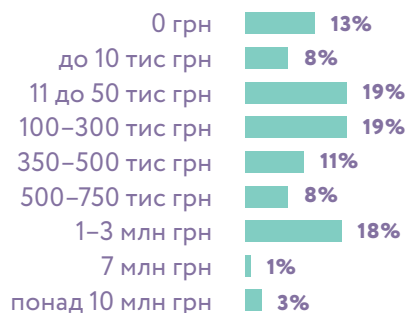
Портрет діючих організацій

* за результатами опитування працівників благодійних організацій

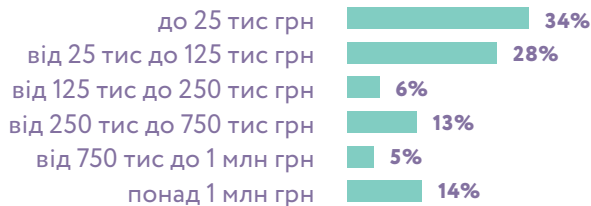
Кількість працівників

Річний оборот

Обсяг надання допомоги протягом останніх 3 місяців

Експерти класифікують благодійні організації за:

- × **сферами діяльності** (медицина, освіта, екологія тощо)
- × **категорією бенефіціарів** (молодь, діти, ВПО тощо)
- × **масштабом діяльності** (міжнародні, національні, регіональні)

Представники благодійних організацій доповнюють перелік критеріями:

- × **тип фінансування** (краудфандингові, корпоративні, приватні, сімейні, грантові)
- × **принцип фінансування** (власні кошти, кошти міжнародних благодійних фондів, місцеве фінансування, створення власних соціальних підприємств)
- × **системність роботи** (націленість на усунення чи попередження проблеми)

Тип благодійних організацій за фінансуванням

Рівень інституціоналізації благодійності в Україні експерти оцінюють як **слабкий**.

Основні характеристики:

- ✗ недостатня кількість реально діючих благодійних організацій
- ✗ короткий життєвий цикл багатьох громадських організацій і благодійних фондів
- ✗ відсутність культури систематичних благодійних практик населення та бізнесу
- ✗ значна кількість організацій та фондів, створені для заробітку і лише прикриваються статусом «благодійника» (таку позицію особливо часто висловлюють медіа та бізнес)
- ✗ брак злагодженої координації між благодійними організаціями, відсутня галузева асоціація
- ✗ слабка координація між благодійниками та бенефіціарами
- ✗ відсутня стратегія взаємодії благодійних організацій та держави

Ознаками прогресу є:

- ✗ постійне зростання числа активних благодійних організацій, збільшення їх потужності
- ✗ поява професійних асоціацій/об'єднань на локальному рівні
- ✗ створення Української Біржі Благодійності
- ✗ розробка фондами успішних алгоритмів допомоги та їх впровадження владою

Для подальшого розвитку важливо підвищувати рівень кооперації благодійних організацій та фондів.

Цьому може сприяти **створення галузевої асоціації благодійних організацій**, яка:

- ✗ формуватиме стандарти співпраці
- ✗ опікуватиметься вирішенням базових проблем
- ✗ координуватиме роботу
- ✗ контролюватиме доброчесність, попереджуватиме зловживання

У площині **взаємодії благодійних організацій з владою** спостерігається **поступова інтенсифікація відносин**, особливо на місцевому рівні.

Для розвитку сфери важливим є **формування державної політики у сфері благодійності:**

- ✗ створення закону про пільгове оподаткування благодійних пожертв
- ✗ законодавче врегулювання діяльності благодійних організацій
- ✗ організаційне та фінансове сприяння благодійним ініціативам (надання приміщень у безоплатну оренду, компенсація комунальних послуг, часткова оплата праці співробітникам)

Плідною може стати співпраця з **популяризації благодійності** на рівні **державної стратегії**.

Ставлення до благодійних фондів

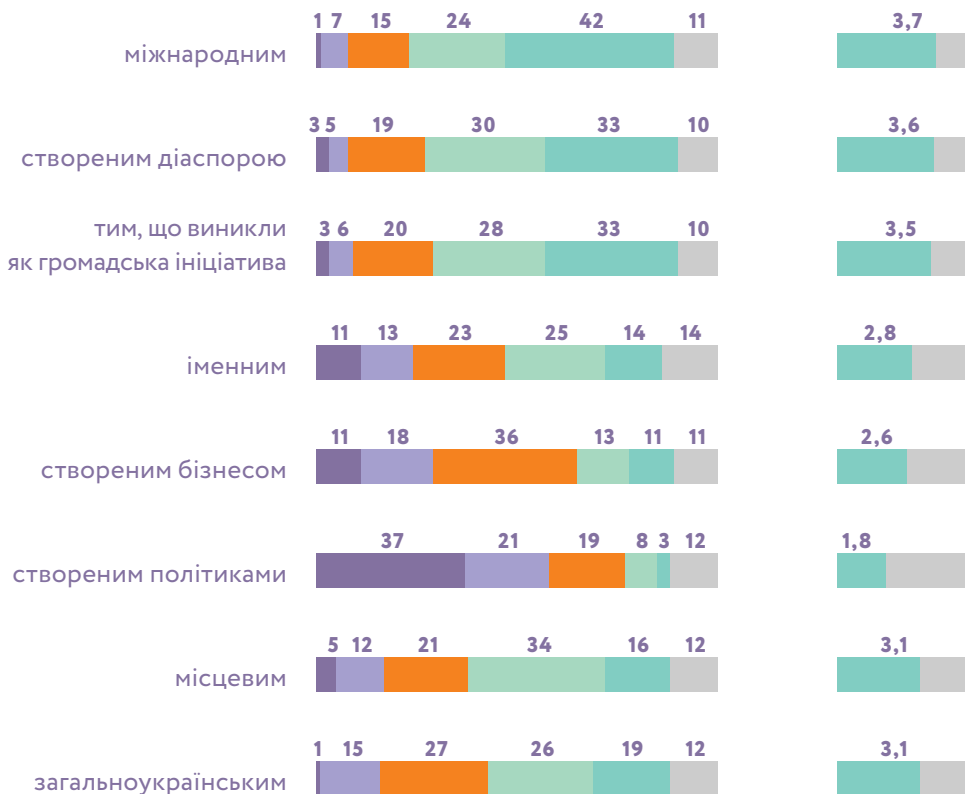
Сприйняття благодійних фондів експертами є **позитивним** – їх роботу визнано важливою і корисною.

Рівень довіри до фондів не є абсолютним: значною мірою залежить від того, хто є засновником чи головним спонсором.

Найбільшою довірою у працівників сфери користуються міжнародні благодійні фонди, а також **створені діаспорою чи з громадської ініціативи.**

Наскільки довіряють благодійним фондам? (у %)

* на думку працівників благодійних організацій

Середня оцінка довіри...

* від 1 до 5,

де 1 – зовсім не довіряю, а 5 – цілком довіряю

Фактори формування недовіри:

- ✗ конкуренція між фондами за ресурси та ідеї
- ✗ не вміння грамотно комунікувати з населенням
- ✗ несистемна діяльність (закриття точкових потреб замість усунення проблеми, що їх породжує)

Головним чинником недовіри до благодійних фондів є інформація про зловживання у сфері. Більшість експертів чули про такі випадки і навели приклади:

- ✗ використання благодійних фондів для особистої піар-кампанії політиків і олігархів
- ✗ збір коштів на відкриття лікувальних закладів, які згодом так і не було відкрито
- ✗ нецільове використання коштів на потреби фонду чи його членів
- ✗ нецільове використання коштів людьми, які просять пожертв на вулицях для себе чи інших
- ✗ відмивання коштів депутатами, олігархами
- ✗ перепродаж медичного обладнання, отриманого в якості допомоги від міжнародних фондів, підміна якісного товару зношеним чи зіпсованим

Якою мірою поширені зловживання у сфері благодійності? (у %)

* на думку працівників благодійних організацій

Одним із способів **зменшення кількості зловживань** у сфері благодійності експерти вважають **зовнішній і внутрішній контроль**.

Цю функцію можуть забезпечити: громадські організації, волонтери, керівництво благодійної організації чи асоціації благодійників, організації-донори, державні/правоохоронні органи.

Що може зміцнити довіру до благодійних фондів?

Ставлення до іменних фондів суперечливе. Найбільше їм довіряють представники благодійних фондів і бенефіціари.

Аргументи:

- ✗ наявність в Україні ефективних іменних і сімейних фондів
- ✗ володіння ресурсами для реалізації масштабних проектів
- ✗ висока організаційна культура

Найбільш **критично** до іменних фондів ставляться **представники медіа.**

Серед негативних чинників виділяють:

- ✗ підозри у прагматичних намірах (благодійність заради піару)
- ✗ зв'язок з олігархами та політиками
- ✗ політична заангажованість (фонди існують, поки для цього є політична доцільність)

Уявлення про роботу благодійних фондів

Розуміння цілей благодійних фондів є **нечітким і узагальненим**. Часто мету їх діяльності експерти трактують як **спробу допомогти** потребуючим та нужденним.

Цілі благодійних фондів на думку експертів:

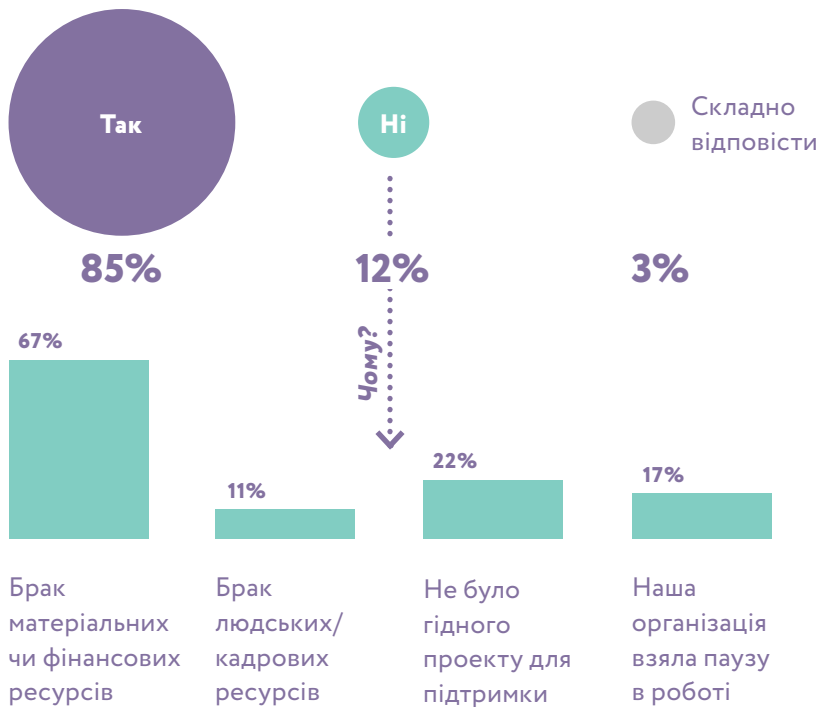
- ✗ акумуляція коштів
- ✗ розробка стратегії роботи з проблемою
- ✗ системна допомога потребуючим, максимальне охоплення аудиторії
- ✗ залучення фахівців з різних сфер
- ✗ популяризація благодійності загалом і проблеми, з якою працює фонд
- ✗ вирішення конкретної проблеми

Хоч акумуляцію коштів поставили на перше місце, по факту вона не повинна бути пріоритетною: надмірна концентрація на фінансовому питанні може призвести до зниження ефективності роботи фонду.

Експерти вважають, що проблемами благодійних фондів є:

- ✗ нестача фінансових ресурсів
- ✗ недостатнє фінансування з місцевих і національних бюджетів
- ✗ брак кадрів
- ✗ психологічне вигорання волонтерів та їх реабілітація
- ✗ відсутність підтримки від органів місцевої влади
- ✗ відсутність консультативного/ об'єднуючого органу
- ✗ брак організаційної підтримки зі сторони держави
- ✗ бюрократія
- ✗ брак досвіду і знань
- ✗ потреба у маркетинговій підтримці

Чи реалізовувала Ваша організація благодійні проекти протягом останнього року?

Головними викликами в роботі фондів **експерти вважають** недовіру населення, брак культури благодійності у суспільстві, вимогу до фондів повністю використовувати кошти на благодійність, брак медійної підтримки.

Звідки благодійні організації отримують інформацію про проблеми, що потребують їх втручання?

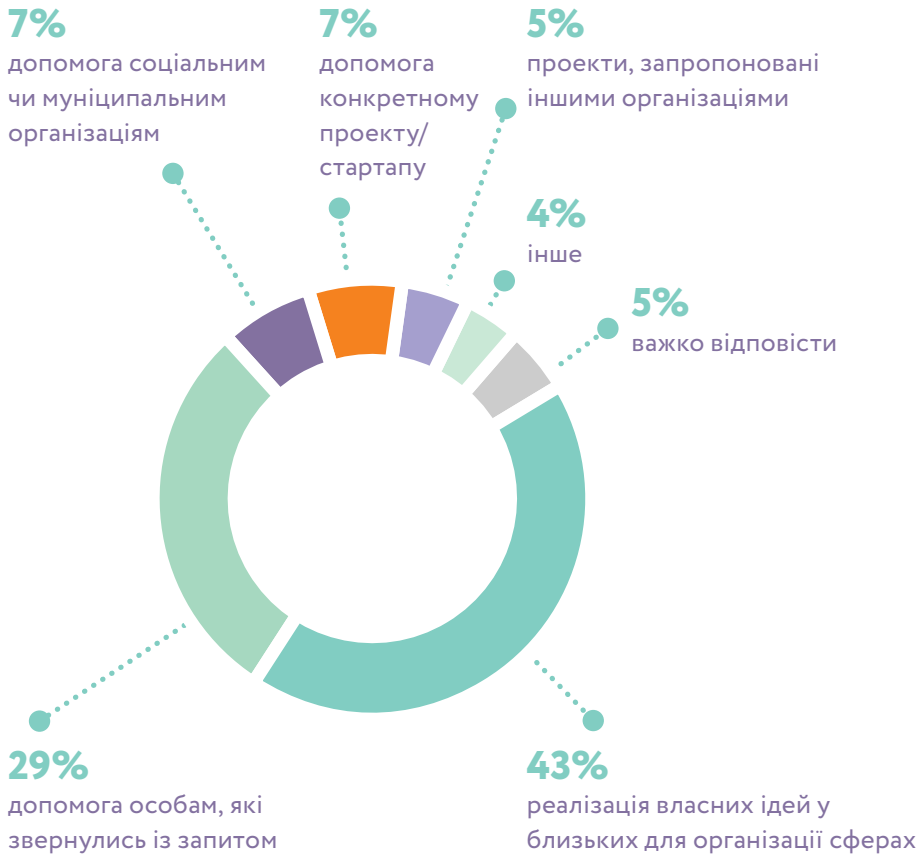

Розмитим є уявлення експертів з дотичних сфер про те, як саме благодійні фонди **обирають тих, кому допомагати**: більшість вважає, що це відбувається «на око».

Одиниці вважають, що благодійні **фонди мають певні процедури** відбору бенефіціарів.

Благодійні організації мають власну логіку обрання проектів, з якими працюватимуть.

Яким проектам надають перевагу?

Експерти розуміють, якими є **джерела фінансування благодійних організацій**: внески населення і бізнес-структур, кошти міжнародних донорів, державні програми, соціальне підприємництво.

Водночас немає чіткого уявлення про те, як комбінуються ці джерела, які з них переважають, і яким є принцип залучення коштів.

Результати опитування працівників благодійної сфери показали, що:

42%

організацій для залучення коштів подають свої проектні пропозиції донорам

30%

звертались до представників бізнесу

Більшість українських благодійних організацій фінансуються з внесків населення.

35%

організацій залучають ресурси з-за кордону

Як фінансуються благодійні організації/фонди?

Як збільшити надходження коштів до благодійних фондів?

- ✗ формувати сталу культуру благодійності на противагу несистематичним пожертвам
- ✗ популяризувати благодійність
- ✗ піднімати загальний рівень свідомості та соціальної відповідальності українців
- ✗ налагоджувати довіру до благодійних інституцій
 - максимальна прозорість
 - звітування про виконані проекти
 - відкрита фінансова звітність

Загалом зовнішні експерти **поверхнево поінформовані про роботу благодійних фондів**, особливості їх сегментації, фінансування, проблематику. Брак достовірної інформації **щедро компенсується негативними повідомленнями**: про зловживання коштами, скандали у стосунках між благодійними організаціями.

Відтак є потреба у **посиленні комунікації** про специфіку роботи фондів та їх досягнення. **Ефективними каналами та інструментами будуть:**

- × соціальні мережі
- × власний сайт
- × конференції/форуми, масові заходи
- × відгуки клієнтів/партнерів
- × інформаційна підтримка ЗМІ
- × поширення річних звітів

Бренди благодійних фондів в Україні

Найбільш відомими в експертному середовищі України є: «Таблеточки», Українська Біржа Благодійності, Фонд Ріната Ахметова, «Повернись живим», Фонд Олени Пінчук, «100% життя», «Карітас України», Фонд Віктора Пінчука.

В останні роки ініціативи благодійних фондів в Україні стають більш **професійними, масштабними, яскравими**. Вони помітні експертному середовищу, привертають увагу і запам'ятовуються.

Спільними зусиллями експерти пригадали доволі широкий перелік благодійних ініціатив, реалізованих впродовж останнього року у сферах здоров'я і медицини, освіти, та інші проекти в гуманітарній сфері.

ТОП-10 найвідоміших благодійних фондів

■ спонтанна відповідь
■ з підказкою

*на думку працівників
благодійних організацій*

ТОП-10 благодійних фондів, про допомогу яких знають і яким довіряють

Співпраця між благодійними організаціями

67%

представників благодійних структур
**співпрацюють з партнерськими
організаціями**

46%

проводять спільні проекти

27%

відвідують заходи колег

40%

обмінюються інформацією

25%

допомагають колегам

Найчастіше благодійні організації
співпрацювали **у сферах
соціального захисту та здоров'я.**

З якими благодійними фондами співпрацювали впродовж останнього року?

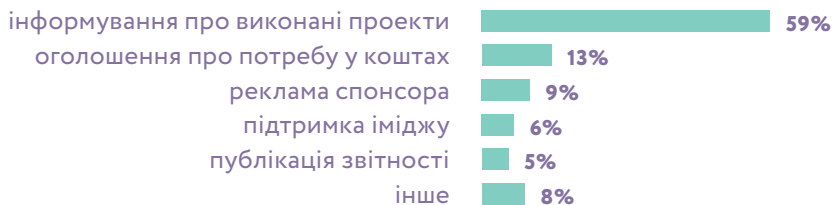

Благодійність та медіа

52%

благодійних організацій **співпрацюють**
з засобами масової інформації

Найчастіше метою є:

Роль ЗМІ у розвитку благодійності в Україні

У відносинах з медіа головна мета – інтенсифікація співпраці.

Благодійним організаціями не вистачає медійної підтримки, а **журналісти вказують на пасивність** благодійних організацій і нестачу яскравих історій, які могли б привернути інтерес аудиторії.

Медіа зацікавлені у висвітленні соціально значущих проектів, тому слід готувати матеріали не лише про потреби й досягнення конкретного фонду, а також в **контексті соціальної проблеми** та її вирішення.

Благодійність та бізнес

В українському суспільстві існує певна **упередженість щодо участі бізнесу** в благодійності: часто звучать підозри у корисливих мотивах підприємців.

Представники бізнес-структур стверджують, що займаються благодійністю в першу чергу через **внутрішнє бажання допомогти іншим**.

Представники бізнесу виділяють кошти на благодійність, тому що...

* *на думку працівників благодійних організацій*

Задля успішної співпраці з бізнесом
благодійним організаціям слід
використовувати **проактивну
позицію і генерувати звернення,**
що відображають **персоніфіковані
зацікавлення підприємців.**

Фактори успішної кооперації:

- ✗ добра репутація благодійного фонду/організації
- ✗ звітування про витрачені кошти
- ✗ можливість для бізнесу «доторкнутись»
до результату спільної благодійності
- ✗ комунікація про переваги, які може отримати бізнес
від співпраці (оптимізація часу, відбору бенефіціарів,
вкладення коштів)

7 кроків, що дозволять удосконалити роботу благодійної організації

- ✗ чітко окресліть місію і цілі організації, не розпорошуйте зусилля
- ✗ систематизуйте роботу: постановка цілей має перерости у стратегічне планування, яке ляже в основу написання проектів
- ✗ мисліть на перспективу, а не лише точково: наприклад трансформуйте допомогу з суто матеріальної/фінансової підтримки на освітньо-виховну роботу; пропонуйте стратегії подолання проблем
- ✗ навчайте персонал, працюйте з професійним вигоранням, формуйте сильний колектив
- ✗ залучайте фахівців для просування фонду
- ✗ диверсифікуйте джерела надходження коштів
- ✗ дотримуйтеся максимальної прозорості і публічності

провулок Рильський 6, Київ
+38 068 685 64 91

info@zagoriy.foundation

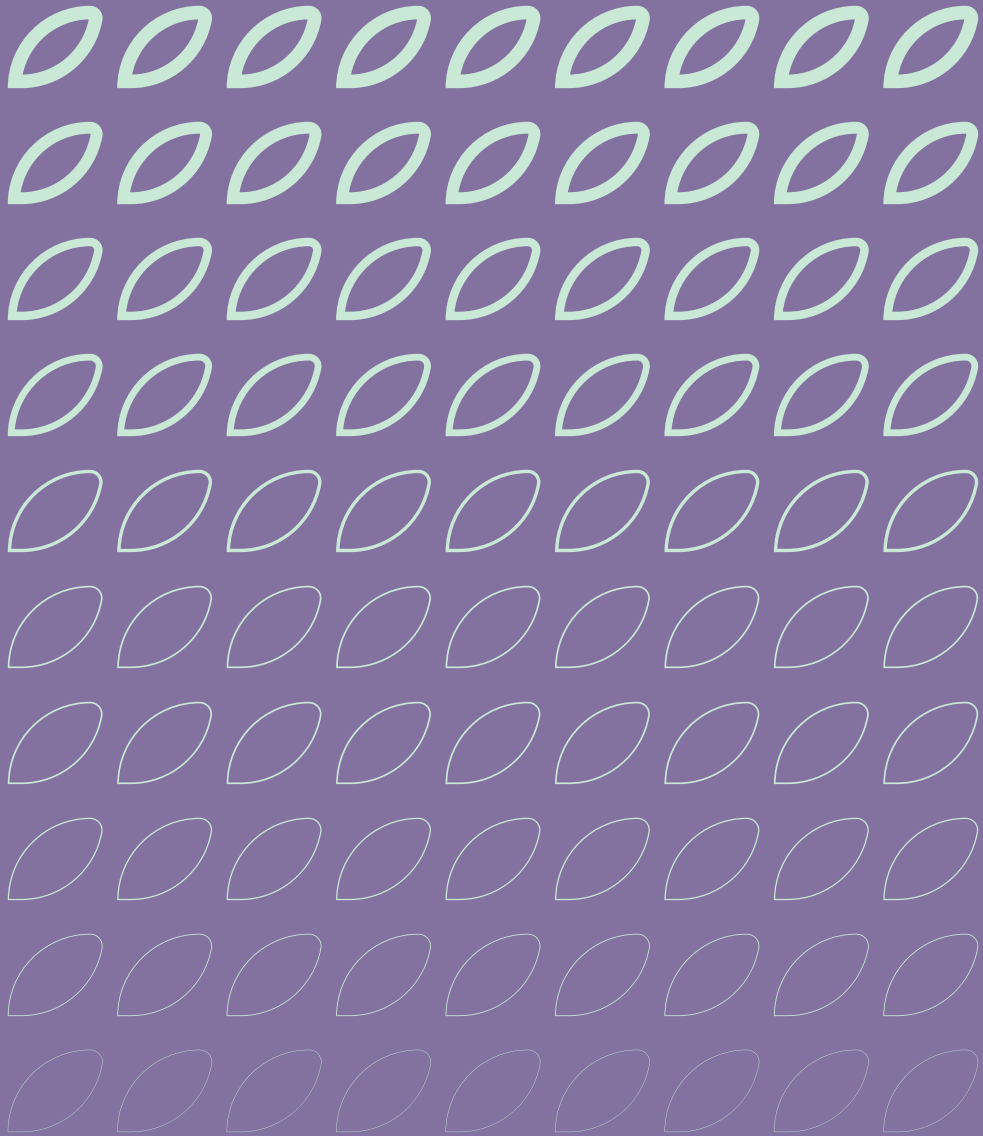
facebook

[www.fb.com/zagoriyfoundation](https://www.facebook.com/zagoriyfoundation)

instagram

www.instagram.com/zagoriy.foundation

[https://**zagoriy.foundation**](https://zagoriy.foundation)

zagoriy
foundation